

Illés Szidónia

Transznisztriából [a Szovjetunióból] való hazatérésem után készült ez a kép. Ahogy onnan hazajöttem, látni akartam, mi maradt a házból, ahol a nagymama lakott. A háza látszik a képen, s az udvar, ami tele volt szőlővel. Valamikor sok szőlő termett ott. Ez egy nagyon szép udvar volt, a legszebb Halmin, sok virággal. Volt egy fából készült tornác is, ami látszik is a képen. Amikor itt voltam, olyan csúnyán nézett ki, szakadt meg a szívem. Elmagyaráztam az akkori tulajdonosnak, hogy nincs semmi igényem, csupán egy emléket szeretnék -- attól félt, hogy igényeim lesznek. Nagymama házában három szoba volt -- az egyik, a legszebb a vendégszoba, egy másik nagy szoba volt a nappali, és végül egy másik szoba négy ágygal, aztán volt konyha, benne kenyérsütő kemence és egy padlás. Nagymamám nem tartott állatokat. Volt egy nagy kertje, az udvaron kívül, ami nagyon szép volt, sok-sok virággal, és volt még egy kertje gyümölcsfákkal. Halmin a nagymamánál nemcsak zsidók voltak, hanem volt sok román is, de emlékszem, nagymama szomszédai zsidók voltak. Szemben volt egy ház, és hátul egy kastélyféle. Elöl volt a zöld kert. Gyerekkoromban én egyedül mentem a nagymamához, és ott töltöttem az egész nyarat. A szüleim nem mentek, mert el voltak foglalva, de mi vakáción voltunk. Emlékszem, hogy elolvastam minden könyvet, amit a nagynénéim. Azt hiszem, a könyvtárból is vettek ki könyveket, mert mindig sok könyvet láttam náluk. Gyerekkoromban, nagymamánál jiddisül beszéltünk, de nagyon sok könyvet olvastunk magyarul. Nagymamám és a nagynénéim egyformán tudtak magyarul is, románul is. A legjobban azért szerettem ott, mert ott szabad voltam, nem kellett semmit csinálnom, és egész nap a kertben voltam, a fák között. Otthon viszont vigyáznom kellett a kisebbekre, nagymamához ők nem mentek, csak a nagyobbak mentek. Nagymama volt az, aki főzött és vigyázott ránk. Halmin volt egy barátnőm, akit Schwartz Ráhelnek hívtak, és azt hiszem, szintén zsidó lány volt. Az édesanyjának volt egy nagy, hosszú kertje, sok gyümölcsfával, és mi odamentünk, és ottfelejtettük magunkat, amíg Móric nagybátyám utánam nem jött. Emlékszem, ez a nagybácsim egyszer megvert, mert nem mentem haza ebédelni, amikor az ebédidő volt. Ő nem volt nő, és Halmin lakott nagymamámmal. Rózsi is ott lakott. A többiek akkorra már elmentek Halmiról. Mivel a szüleim szegények voltak, én igyekeztem pénzt keresni, hogy segítsen a családomat. Így aztán

tizenhat éves koromban, 1935-ben, Bukarestbe mentem munkát keresni, mert azt hallottuk, hogy ott lehet munkát kapni. Körülbelül 1938-1939-ben mentem el Bukarestből, a második világháború kezdete előtt, amikor Románia határa nyitva volt. Nem beszéltem meg a családommal, csupán levelezés útján tartottuk a kapcsolatot, de akkor én nem tudtam már semmit a szüleimről. Tizenöt évet éltem az ország határain kívül, Oroszországban és Üzbegisztánban. 1940-ben elmentem, és 1955-ben tértem vissza. Nem volt nehéz visszailleszkedni, hiszen itt születtem, és ismertem a nyelvet.